

Naturstyrelsen, Kronjylland
Vasevej 7
8920 Randers NV
Att.: Jesper Stenild, ild@nst.dk

Udvikling, Miljø og Teknik
Miljø Natur og Landbrug
Laksetorvet
8900 Randers C

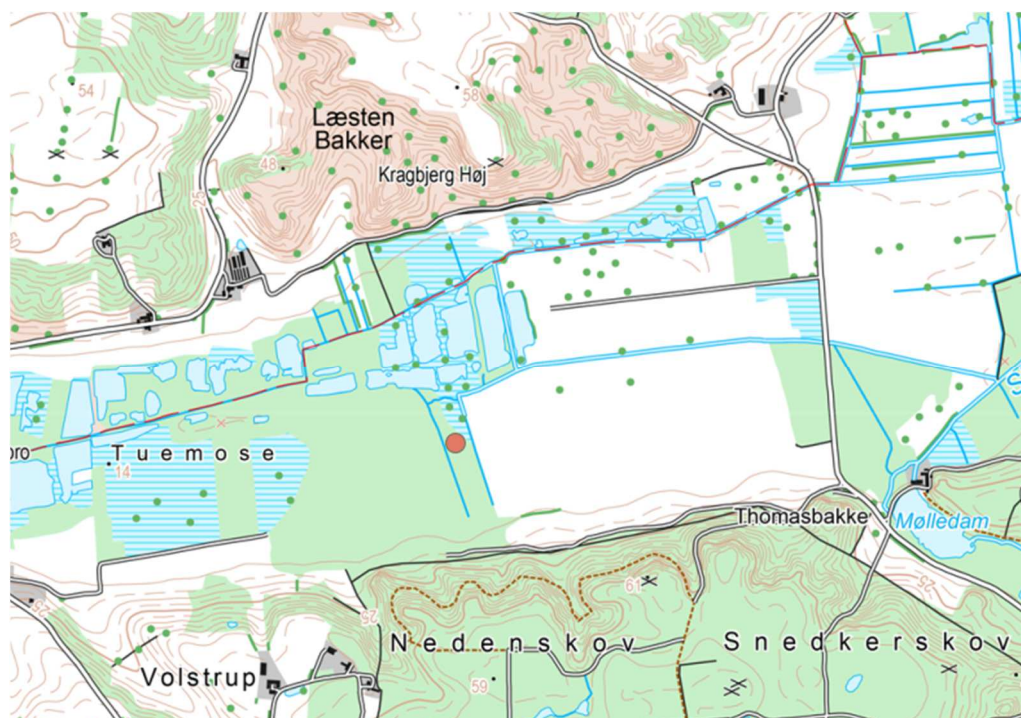
Telefon +45 8915 1515
Direkte +45 8915 1699

Pia.Boisen.Hansen@Randers.dk
www.randers.dk

21-04-2020 / 01.05.08-P25-22-19

Dispensation til rydning og genopretning af hydrologi i mose

De får hermed dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til tilkastning af skelgrøft mellem eng og mose, at blokere mindre grøfter med lokalt materiale samt rydning på ca. 0,5 ha i mose på matr. nr. 15 Volstrup, Ålum, beliggende i Tuemose syd for Læsten. Dispensationen er meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2.

Figur 1. Kort over projektets beliggenhed.

Vilkår for afgørelsen

Det er en betingelse for dispensationen at følgende vilkår overholdes:

1. At der foretages en arkæologisk overvågning af de påtænkte anlægsarbejder i det areal, som projektet dækker.
2. Arbejdet med gravemaskine skal ske under hensyntagen til habitatnatur og den § 3 beskyttede natur i området.
3. At kommunen er med når det afsættes, hvor de mindre grøfterne skal blokeres i den nordlige § 3 beskyttede del (svarende til 3 områder).
4. Der findes i området en bestand af den rødlistede plante liden steffensurt (NT) (fugleognatur 2018). Før anlægsarbejdet skal denne forsøges lokaliseret (kan findes fra maj) og afmærkes. Den må, så vidt den kan genfindes, ikke fjernes ved anlægsarbejdet.

Ansøgers oplysninger

Dispensationen er givet på grundlag af oplysningerne i ansøgning af 24. maj 2019 samt efterfølgende samtaler, korrespondancer og fælles besigtigelse.

Naturstyrelsen Kronjylland ønsker at genskabe den naturlige hydrologi på styrelsens del af den tidligere højmosen Tuemosen. Indsatsen er et delprojekt af det EU medfinansierede LIFE projekt Raised Bogs in Denmark NAT/DK/000012, som Naturstyrelsen og Randers kommune gennemfører i fællesskab.

Mosen har ikke været udnyttet til tørvegravning, siden den i starten af 1900 blev tilplantet med rødgran. Bevoksningen har siden 1994 været udlagt som urørt skov, så der har udviklet sig et areal med meget spændende naturindhold.

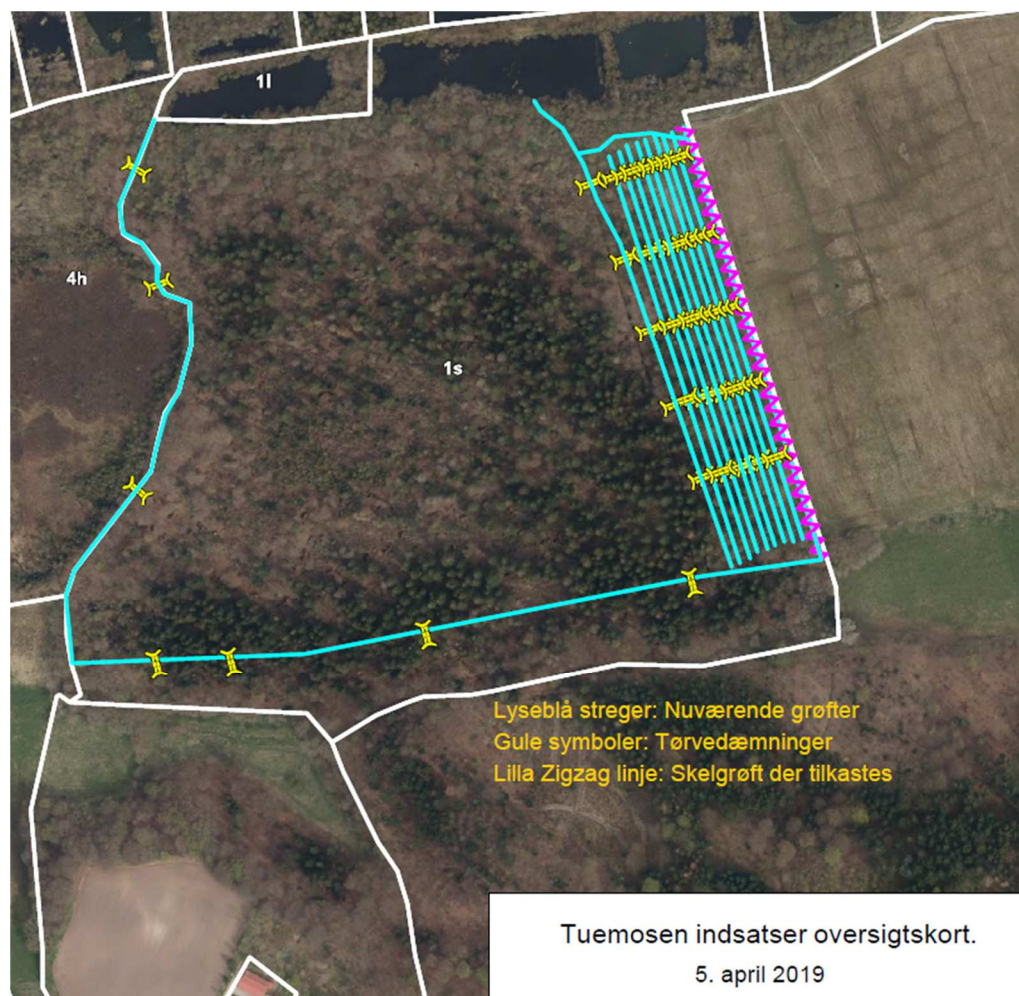
Der skal derfor på Naturstyrelsens areal foregå en begrænset rydning af bevoksning (mindre end 0,5 ha) i det nordøstlige hjørne, men derudover skal der kun genoprettes en naturlig hydrologi.

Forbedring af hydrologi i området består i at skelgrøften mellem matrikel 1s og 1a vil blive kastet helt til, og de mindre grøfter inde på Tuemosen (1s) vil blive blokeret med små dæmninger, der vil blive bygget af tørvemateriale hentet på arealet.

Hvis det bliver nødvendigt, vil dæmningerne blive forstærket ved at presse en plade af vandfast krydsfiner ned i midten af dæmningen. Pladen presses ned i tørv i grøftens bund og sider og med overkant så tæt på grøftens kant som muligt.

Derudover omfatter ansøgningen også blokering af grøften langs markvejen gennem Tuemosen som danner skel til den private del af mosen hvori højmoseresterne findes.

Denne del af projektet vil dog først blive udført, når Randers kommune udfører sin del af projektet, da dette indeholder en sikring af vejen/stien gennem mosen. Skulle Randers kommunes del ikke blive udført, vil lukningen af den vestlige grøft kun ske, såfremt det kan sikres, at dette ikke påvirker vejen/stien.

Figur 2. Indsatser for hydrologiske tiltag.

Rydningen ønskes gennemført for at tilgodese eventuel tilstedeværelse af bilag II-arten stor kærguldsmed. Der er i projektet foreslået, at der lysnes op ved rydning af bevoksning på sydsiden af den store tørvegrav. Herved øges muligheden for etablering af stor kærguldsmed, da den ynder solvarme områder langs kanten af vandhuller (ofte på tørvebund), hvor der ikke er vedplantebræmme ud over vandet og ofte domineret af star-arter eller spredt dunhammer.

Det forudsættes, at det ansøgte udføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet og efterfølgende samtaler.

Der er for området udarbejdet en biologisk rapport i 2016 og en hydrologisk rapport i 2018 ved Niras.

Naturstyrelsen har hørt Museum Østjylland i forhold til projektet, og de anbefaler arkæologisk overvågning i forbindelse anlægsarbejdet (lukning af grøfter).

De berørte arealer er omfattet af Fussingø-Fredningen fra 1956. Der er af Fredningsnævnet den 22. juli 2019 truffet afgørelse om at det ansøgte ikke kræver dispensation fra fredningen for området.

Miljøstyrelsen har screenet projektet og den 12. december 2019 afgjort at det ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt og derfor ikke er VVM-pligtigt.

Mose, sø og eng omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3

Vi har af flere omgange og senest den 13. januar 2020 besigtiget området, og på baggrund af disse samt gennemgang af luftfotos endeligt udpeget dele af arealerne i projektområdet som hhv. eng, mose og sø hvilket betyder, at arealerne er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 (se indsatte kort). Naturlilstanden må dermed ikke ændres uden særlig tilladelse. Den nordlige del af projektområdet er endelig udpeget som mose og området øst for skelgrøften er eng.

Den øvrige del af Tuemoseskoven er efter kommunes vurdering ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 da der er tale om en beplante mose, der var beplantet før lovens ikrafttræden.

Det skal understreges, at kortet kun viser § 3 registrerede arealer på de ovenfor nævnte arealer. Det betyder, at der andre steder på ejendommen kan være områder, der er beskyttede, selv om områderne ikke fremgår af kortet. Det er naturlilstanden på arealet, der afgør, om der er tale om et beskyttet naturområde.

Det er altid lodsejerens ansvar, at der ikke sker indgreb i beskyttede områder.

Figur 3. Områder beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3.

Rydning af mose/søbred

Den nordlige del af den §3 beskyttede del af mosen består af en skovmose domineret af birke- og pilekrat. Krattet er fremkommet efter endt tørvegravning i perioden efter 2. verdenskrig, og det anslås at have en alder på ca. 50-60 år. Ved den fælles besigtigelse den 13. januar 2020 blev det aftalt, at det angivne område (som ses i figur 4) er mest egnet til rydning, dels fordi denne del af krattet ikke er så veludviklet, dels er der ikke så store terrænforskelle og dels er det letter fremkommeligt sammenlignet med arealet vest for.

De § 3 beskyttede søer er tidligere tørvegrave, gravet i perioden efter 2. verdenskrig. Lokale har fortalt at de er op til 3 m dybe. Søerne er derfor dybe og meget kolde og den tætte, høje vegetation på sydsiden betyder at de ikke varmes meget op i denne del.

Det er kommunes vurdering at en rydning af vegetationen på den tidligere tørvegravs-balk (bredden) er naturforbedrende, da det kan give netop de forhold som er yndet af kær-guldsmed og de mange almindelige guldsmede som allerede findes i området.

Figur 4. Område der ønskes ryddet er markeret med polygon.

Blokering af skelgrøft og mindre grøfter i mose

I den lysåben del af mosen, der tidligere har været afgræsset er der bl.a. registeret dynd-padderok, mose-bunke, gedebled, grå-pil, eng-nellikerod, kær-tidsel og rørgræs. Området er trods den store bestand af dynd-padderok blot almindelig fugtigt for en mose. Fra fugleognatur.dk ved vi at der er registeret liden steffensurt i områdets vestlige del/eller vest for i 2018.

Det er kommunes vurdering at en blokering af skelgrøften og grøfterne vil betyde, at mere vand vil tilbageholdes i mosen, og at den vil blive vådere. Kommunen anser det for en forbedring af mosens hydrologi, og at det er naturforbedrende. Det er sat som et vilkår, at kommune er med til at afsætte de tre områder hvor grøfterne skal blokeres, for at sikre at der ikke graves i områder, hvor naturen er mest veludviklet/artsrig.

Ifølge forsker Hans Henrik Bruun fra Københavns Universitet vil liden steffensurt muligvis have gavn af de ansøgte aktiviteter, da arten fremmes af de ansøgte forstyrrelser.

Den del af mosen, hvor der skal blokeres grøfter har der tidligere været kørselsaktiviteter i form af grøftning og kørsel i forbindelse med skovningsaktiviteter. Derfor er det kommunes vurdering at kørsel i forbindelse med udførelsen ikke påvirker området væsentligt.

Blokering af skelgrøft vest for engen

Engen øst for skelgrøften er en fugtig afgræsningseng med mindre partier af kortlagt rigkær (7230). Forekomsterne af rigkær er beliggende ca. 25 m øst for skelgrøften (se kortlagt habitatnatur i figur 5) og berøres ikke direkte af det ansøgte. Ved besigtigelsen den 13. januar 2019 blev der bl.a. fundet: fløjlsgræs, kryb-hvene, mælkebøtte, bidende ranunkel, lysesiv, kær-tidsel, rørgræs og manna-sødgræs i de fugtigste områder.

Engen er tidligere blevet kraftigt drænet med sildebensdræn og omlagt jævnlige i perioden op til 1990. Tidligere undersøgelser har vist, at engene i denne del af ådalen har sat sig op til 90 cm.

Drænene vedligeholdes ikke længere, hvilket er medvirkende årsag til at der i dele af området er udviklet rigkær. Andre områder af engen er kraftigt forsumpet. Stykket nærmest skelgrøften er i dag meget vandlidende.

Blokering af skelgrøften vil gøre den nærmeste del af engen mere fugtig end i dag. Det kan få betydning for mulighed for afgræsning i nogle år, men til gengæld gavne muligheden for yderligere udviklingen af områder med kær i områder, hvor der ikke sker yderligere forsumpning/hvor vandet kan løbe af.

Samlet set vurderer kommune at det det ansøgte er naturforbedrende.

Baggrund for afgørelsen

Der er ved afgørelsen lagt vægt på, at det ansøgte vil forbedre områdets hydrologi og være til gavn for områdets udvikling mod højmosen. Rydning af en lille del af krattet give mulighed for etablering af stor kærguldsmed i området, og forbedre vilkårene for de eksisterende guldsmede i området.

På baggrund af dette meddeles der derfor dispensation til det ansøgte.

EF-habitatdirektivet – væsentlighedsvurdering

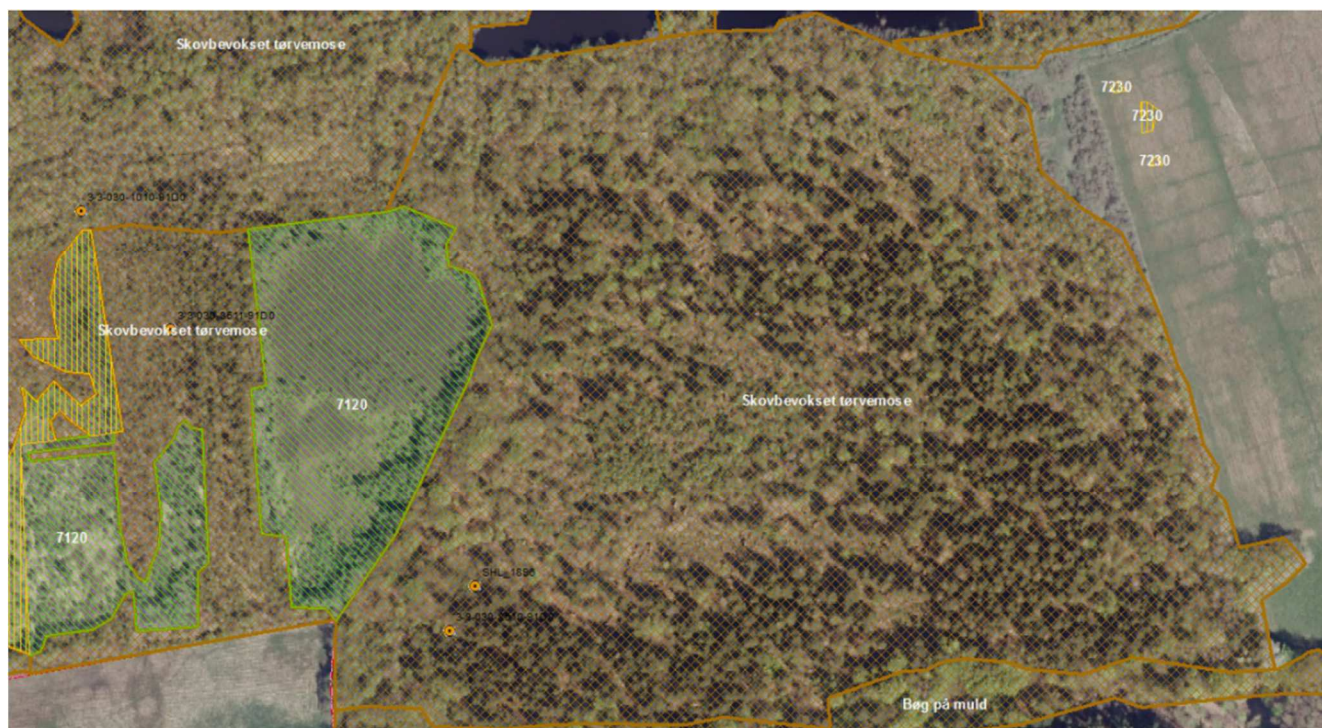
I henhold til §§ 6, og 10 i bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen) skal kommunen i forbindelse med administrationen af naturbeskyttelsesloven foretage en vurdering af, om det ansøgte kan:

- påvirke et Natura 2000-område væsentligt,
- beskadige yngle- eller rasteområder for dyrearter, der er optaget på EF-habitatdirektivets bilag IV eller
- beskadige plante og dyrearter, der er optaget på EF-habitatdirektivets bilag IV.

Natura 2000-områder

Det ansøgte er beliggende i Natura 2000-området nr. 30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk.

I det ansøgte område er der kortlagt følgende habitatnaturtyper skovbevokset tørvemose (91D0) og rigkær (7230) og bøg på muld (9130). Data er fra den seneste kortlægning, som er rekvireret fra Miljøstyrelsen den 21-1-2020.

Skovbevokset tørvemose (91D0)

Det ansøgte ligger i randen af området, der er kortlagt som skovbevokset tørvemose. Da det ansøgte har til formål at genoprette hydrologien i området, vil det være til gavn for udviklingen af naturtypen mod højmose.

De lavninger der skabes, som resultat af lukning af grøfter, vil udgøre mikrohabitater, der kan sidestilles med dem der allerede er findes i området og som er skabt af rodvæltet. Her er udviklet fugtigbunds natur med bl.a. arter af star, glanskapslet siv, frynset tørvemos, almindelig tørvemos og udspærret tørvemos. Noget kan tyde på, at disse lavninger kan udgøre områder hvor initieringen af udviklingen mod højmoser påbegyndes.

Ifølge Natura 2000-planen fremgår følgende: "Genskabelse/udvidelse af arealer med kilder og rigkær kan enkelte steder betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemos eller elle- og askeskov. Hvor der er tale om unge skovnaturtyper, der evt. er plantet, prioriteres genskabelse af kilder og rigkær højest. Øget vandføring i områdets vandløb kan påvirke de helt ånære rigkær med risiko for at græsning og/eller høslæt ikke altid længere vil være mulig. I disse tilfælde prioriteres naturlig hydrologi og naturtypen vandløb med vandplanter højere end de pågældende rigkær." Randers Kommune tolker dette bredt således at naturlig hydrologi, herunder mulighed for genskabelse af sekundær aktiv højmoser skal favoriseres mens femme af skovbevokset tørvemos nedprioriteres. Det ansøgte er derfor i tråd med Natura 2000-planen.

Rigkær (7230)

De kortlagte mindre forekomster af rigkær er beliggende ca. 25 m øst for den skelgrøft, der skal tilkastes. Blokeringen af grøften vil generelt forbedre hydrologien i området og være til gavn for udviklingen af rigkær i de del af området, hvor det ikke bliver for forsumpet.

Bøg på Muld (9130)

Det ansøgte er beliggende ca. 60 m nord for den kortlagte habitatnaturtype bøg på muld. Både pga. afstanden og terrænet vil det ikke påvirke denne.

Nedbrudt højmoser (7120) er kortlagt ca. 400 m vest for området og bliver ikke berørt af de ansøgte aktiviteter. Formålet med projektet er på sigt at muliggøre en udvidelse af højmosen.

Dyre- eller plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV

I habitatdirektivets bilag IV er der opført en række dyre- og plantearter, som skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede Natura 2000-områder. For dyrearternes vedkommende indebærer dette, at yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges.

Der er ikke kortlagt bilag-IV plantearter i Randers Kommune, og det vurderes at være sandsynligt, at de kan forekomme inden for det ansøgte område.

Det ansøgte vil berøre området i Tuemose, der efter Randers Kommunes kendskab og søgning i miljøportalen kan være yngle- eller rasteområde for følgende bilag IV-dyrearter:

- Arter af flagermus
- Odder
- Stor vandsalamander
- Spidssnudet frø

Flagermus yngler og raster hule træer i området. Da projektet alene omfatter rydning af mindre krat er kommunens vurdering, at flagermusenes yngle- og rasteområder ikke vil blive ødelagt, og at flagermusene ikke vil blive påvirket negativt ved gennemførelse af det ansøgte.

Odderen forekommer udbredt i området. Det ansøgte forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Spidssnudet frø er registreret fra området i 2005 og yngler i vandhuller og er udenfor yngletiden afhængig af at der er fugtige naturområder nær vandhullet. Det ansøgte forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Stor Vandsalamander yngler og raster i rene vandhuller og har særligt gavn af lysåbne vandhuller. Uden for yngletiden er den afhængig af skov eller krat indenfor ca. 100 meter fra vandhullet. Det ansøgte forventes ikke at påvirke artens yngle- og rasteområde negativt.

Stor kærguldsmed er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, da der findes et ikke verificeret fund af arten fra 1994. I forbindelse med genopretningsprojektet er den eftersøgt i 2016, dog uden held. Det er dog ikke usandsynligt at den kan være i området. Da rydning i det nordøstlige hjørne udføres for at tilgodese stor kærguldsmed, forventes det at projektet har en positiv indvirkning for eventuel bestand af stor kærguldsmed i området.

Samlet vurdering

På baggrund af karakteren af det ansøgte vurderes det ansøgte at have en positiv effekt på de arter eller naturtyper, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte. Samlet set er det kommunens vurdering, at projektet vil betyde at man bevæger sig i retning af opfyldelse af Natura 2000-planen for habitatområdet.

Andre tilladelser

Vi skal gøre opmærksom på, at du skal have tilladelse efter vandløbsloven.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet jf. naturbeskyttelseslovens § 86 (og se endvidere § 78 og § 87).

Hvem kan klage?

- ansøgeren,
- ejeren af ejendommen,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalfond oprettet efter lov om nationalparker
- lokale foreninger og organisationer, som har væsentlig interesse i afgørelsen, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som har beskyttelse af natur og miljø eller rekreative interesser som formål.

Hvordan klager jeg?

Du klager via Klageportalen, som du finder på www.kpo.naevneneshus.dk eller på www.borger.dk og www.virk.dk, søg efter "klageportalen". Du skal logge på med NEM-ID.

Klagen sendes automatisk gennem Klageportalen først til Randers Kommune. Hvis Randers Kommune fastholder afgørelsen, sender Randers Kommune klagen videre til klagenævnet via klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at denne afgørelse er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen er indgivet, når den er tilgængelig for Randers Kommune i Klageportalen.

Når du klager, skal betales et gebyr på kr. 900 for private. Virksomheder og organisationer skal betale et gebyr på 1.800 kr. Du betaler gebyret med betalingskort på Klageportalen. Gebyret tilbagebetales hvis du får medhold i klagen.

Du kan læse mere om klagens behandling på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk

Kan jeg blive fritaget for brug af Klageportalen?

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser klagen, hvis den sendes uden om klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning herom til Randers Kommune via e-mail natur@randers.dk eller med almindelig post til Randers Kommune, Teknik og Miljø, Laksetorvet, 8900 Randers C, att. Natur. Randers Kommune videresender anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som beslutter, om du kan blive fritaget.

Må tilladelse udnyttes, hvis jeg klager?

En rettidig klage har opsættende virkning, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet. Det betyder, at tilladelse eller godkendelse ikke må udnyttes, før klagefristen udløbet, eller, hvis der er klaget over afgørelsen, før Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse foreligger.

Hvis du vil indbringe afgørelsen for domstolene, skal det ske inden 6 måneder fra modtagelsen af dette brev jf. naturbeskyttelseslovens § 88.

Hvis dispensationen ikke udnyttes inden 3 år, bortfalder den.

Med venlig hilsen

Pia Boisen Hansen
Biolog

Bilag – grundlaget for afgørelsen

Lovgrundlag

Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse, nr. 240 af 13. marts 2019 (naturbeskyttelsesloven).

Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, nr. 1595 af 6. december 2018 (habitatbekendtgørelsen).

Dine persondata

I forbindelse med denne skrivelse har Randers Kommune registreret oplysninger om dig – få mere at vide via linket: [Randers Kommunes behandling af dine persondata](#).

Data

Data fra www.fugleognatur.dk er benyttet i henhold til licens A34/2016.

Kopi til:

Miljøstyrelsen, e-mail: mst@mst.dk

Friluftsrådet, e-mail: oestjylland@friluftsradet.dk

Danmarks Naturfredningsforenings Randers, e-mail: dnranders-sager@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening, København, e-mail: natur@dof.dk

DOF-Randers, e-mail: Randers@dof.dk

Dansk Botanisk Forening, Jyllandskredsen,

e-mail: dbf.oestjylland@gmail.com

Entomologisk fagudvalg (EFU): def@entoweb.dk

Museum Østjylland, e-mail: mail@museumoj.dk